

DE MOTU LIBERO

PLURIVM CORPORVM FILIS COLLIGATORVM
 SVPER PLANO HORIZONTALI

Auctore
 L. EVLERO.

Problema I.

§. I.

Si duo corpora A et B, filo AB = a colligata, super plano horizontali utcumque proiciantur, eorum motum determinare. Tab. IV.
Fig. I.

Solutio.

Elapso tempore t habeant corpora situm in figura repraesentatum, et pro utroque ponantur coordinatae

$$OP = x, PA = y \text{ et } OQ = x' \text{ et } QB = y';$$

porro ponatur angulus BAp = p, eritque

$$Ap = a \cos. p \text{ et } Bp = a \sin. p,$$

vnde fit

$$x' = x + a \cos. p \text{ et } y' = y + a \sin. p.$$

O 2

Iam

Iam sit tensio fili $AB = P$, qua corpus A secundum directiones suarum coordinatarum protrahitur viribus $P \cos. p$ et $P \sin. p$; corpus vero B iisdem viribus retrahitur; unde principia motus sequentes praebent aequationes:

$$\text{I. } \frac{A d d x}{2 g d t^2} = P \cos. p;$$

$$\text{II. } \frac{A d d y}{2 g d t^2} = P \sin. p;$$

$$\text{III. } \frac{B d d x'}{2 g d t^2} = -P \cos. p;$$

$$\text{IV. } \frac{B d d y'}{2 g d t^2} = -P \sin. p.$$

Hinc iam statim prima ac tertia additae dant

$$A d d x + B d d x' = 0$$

et secunda et quarta dant

$$A d d y + B d d y' = 0;$$

ex quibus integratis colligitur

$$A x + B x' = \alpha t + \beta;$$

$$A y + B y' = \gamma t + \delta.$$

Hinc cognoscimus, ambo corpora ita moveri, ut eorum commune centrum grauitatis in linea recta vniformiter progrediatur. Quod si nunc toto spatio aequalem motum in directionem contrariam mente imprimamus, centrum grauitatis in quiete manebit, quod ergo ponamus esse in ipso puncto O, ac pro hoc casu motum corporum inuestigemus, quo inuento, centro grauitatis iterum motus vniformis rectilineus, quem dempsimus, imprimatur, et prodibit verus motus amborum corporum, hocque modo obtinebimus ut fiat:

$$A x + B x' = 0 \text{ et } A y + B y' = 0.$$

Cum igitur sit

$$x' = x + a \cos. p \text{ et } y' = y + a \sin. p;$$

hinc

hinc fiet

$(A+B)x + Ba \cos. p = 0$ et $(A+B)y + Ba \sin. p$
vnde porro colligitur

$$(A+B)^2 (xx + yy) = BBaa, \text{ ideoque}$$

$$\sqrt{(xx + yy)} = \frac{Ba}{A+B},$$

vbi $\sqrt{(xx + yy)}$ denotat distantiam corporis A a centro Tab. IV.
O, quae ergo manet constans, perinde ac distantia alterius Fig. 2.
corporis B ab O. Sit igitur AOB. situs amborum corporum post tempus = t, eritque AOB linea recta = a; ac distantiae

$$AO = \frac{Ba}{A+B} \text{ et } BO = \frac{Aa}{A+B}.$$

Supereft ergo tantum vt angulus AOP vel BOQ, quem filum AB cum axe constituit, definiatur; hic vero angulus cum fit p, ex aequationibus prima et secunda definiri potest, vnde fit:

$$A dd x \sin. p - A dd y \cos. p = 0, \text{ siue}$$

$$dd x \sin. p - dd y \cos. p = 0.$$

Quare, cum ex supra inuentis fit

$$x = -\frac{Ba \cos. p}{A+B} \text{ et } y = -\frac{Ba \sin. p}{A+B},$$

his valoribus substitutis fiet

$$-\sin. p. dd \cos. p + \cos. p. dd \sin. p = 0.$$

Est vero:

$$dd \cos. p = -dd p \sin. p - dp^2 \cos. p \text{ et}$$

$$dd \sin. p = dd p \cos. p - dp^2 \sin. p,$$

vnde fit $dd p = 0$, sicque adipiscimur $p = \alpha t + \beta$; vnde discimus, celeritatem angularem fili AB, quae est $\frac{dp}{dt} = \alpha$, esse constantem, quocirca solutio nostri problematis ita se habet: Quomocunque nostra corpora filo AB colligata

proiciantur, eorum motus ita erit comparatus, ut eorum commune centrum gravitatis g uniformiter in directum progrediatur, interea vero ambo corpora circa hoc ipsum punctum g uniformiter gyrentur, prouti scilicet motus primo impressus postulat.

- Problema 2.

Tab. IV. §. 2. Si tria corpora A, B, C , filis $AB = a$ et
Fig. 3. $BC = b$ connexa, utcumque super plano horizontali proiciantur, eorum motum investigare.

Solutio.

Ponantur pro singulis corporibus coordinatae

$$OP = x, PA = y; OQ = x', QB = y';$$

$$OR = x'', RC = y'';$$

tum vero inclinatio filorum, scilicet anguli $BAp = p$ et $CBq = q$, hincque statim fit

$$x' = x + a \cos. p; \quad x'' = x + a \cos. p + b \cos. q$$

$$y' = y + a \sin. p \quad y'' = y + a \sin. p + b \sin. q.$$

Porro denotet P tensionem filii AB et Q tensionem filii BC , ex quibus oriuntur sequentes aequationes:

$$I. \frac{A \, d \, d \, x}{2 \, g \, d \, t^2} = P \cos. p;$$

$$II. \frac{A \, d \, d \, y}{2 \, g \, d \, t^2} = P \sin. p;$$

$$III. \frac{B \, d \, d \, x'}{2 \, g \, d \, t^2} = -P \cos. p + Q \cos. q;$$

$$IV. \frac{B \, d \, d \, y'}{2 \, g \, d \, t^2} = -P \sin. p + Q \sin. q;$$

$$V. \frac{C \, d \, d \, x''}{2 \, g \, d \, t^2} = -Q \cos. q;$$

$$VI. \frac{C \, d \, d \, y''}{2 \, g \, d \, t^2} = -Q \sin. q;$$

qua-

quarum prima, tertia et quinta additae manifesto praebent

$$A d d x + B d d x' + C d d x'' = 0;$$

similique modo H. IV et VI adunae praebent

$$A d d y + B d d y' + C d d y'' = 0;$$

quibus ut ante motus aequabilis rectilineus centri gravitatis communis indicabitur, qui motus cum iam ut cognitus spectari possit, centrum gravitatis quasi in O fixum iam concipiamus, hincque habebimus has aequationes:

$$A x + B x' + C x'' = 0 \text{ et } A y + B y' + C y'' = 0;$$

hincque porro colligimus sequentes aequationes:

$$(A+B+C)x + (B+C)a \cos p + Cb \cos q = 0 \text{ et}$$

$$(A+B+C)y + (B+C)a \sin p + Cb \sin q = 0.$$

unde ipsae coordinatae sequenti modo exprimentur:

$$x = \frac{-(B+C)a \cos p - Cb \cos q}{A+B+C}; \quad y = \frac{-(B+C)a \sin p - Cb \sin q}{A+B+C}$$

$$x' = \frac{A a \cos p - C b \cos q}{A+B+C}; \quad y' = \frac{A a \sin p - C b \sin q}{A+B+C}$$

$$x'' = \frac{A a \cos p + (A+B) b \cos q}{A+B+C}; \quad y'' = \frac{A a \sin p + (A+B) b \sin q}{A+B+C}$$

Nunc igitur superest ut bini anguli p et q definiantur.

Hunc in finem ex aequationum I et II eliminemus tensionem P , unde fit $d d x \sin p - d d y \cos p = 0$; similique modo ex V et VI, eliminando tensionem Q , habebimus

$$d d x'' \sin q - d d y'' \cos q = 0;$$

quarum prior, restitutis valoribus, abit in sequentem:

$$+ (B+C)a (\cos p d d \sin p - \sin p d d \cos p)$$

$$+ C b (\cos p d d \sin q - \sin p d d \cos q) = 0$$

posterior vero eodem modo tractata praebet

$$+ (A$$

$$\begin{aligned} &+ (A+B)b(\sin q \cdot d d \cdot \cos q - \cos q \cdot d d \cdot \sin q) \\ &+ A a(\sin q \cdot d d \cdot \cos p - \cos q \cdot d d \cdot \sin p) \end{aligned} \Bigg\} = 0.$$

Ad has aequationes reuoluendas notemus esse:

$$\begin{aligned} \cos p \cdot d d \cdot \sin p - \sin p \cdot d d \cdot \cos p &= d d p \\ \cos p \cdot d d \cdot \sin q - \sin p \cdot d d \cdot \cos q &= d d q \cos(q-p) \\ &- d q^2 \sin(q-p) \\ \sin q \cdot d d \cdot \cos q - \cos q \cdot d d \cdot \sin q &= -d d q \\ \sin q \cdot d d \cdot \cos p - \cos q \cdot d d \cdot \sin p &= -d d p \cos(q-p) \\ &- d p^2 \sin(q-p). \end{aligned}$$

Hi ergo valores in superioribus aequationibus substituti praebent istas:

$$(B+C) a d d p + C b (d d q \cos(q-p) - d q^2 \sin(q-p)) = 0$$

et

$$-(A+B) b d d q - A a (d d p \cos(q-p) + d p^2 \sin(q-p)) = 0.$$

Ponamus

$$\frac{(B+C)a}{Cb} = m \text{ et } \frac{(A+B)b}{Aa} = n,$$

vt habeamus has duas aequationes:

$$1^\circ. m d d p + d d q \cos(q-p) - d q^2 \sin(q-p) = 0$$

$$2^\circ. n d d q + d d p \cos(q-p) + d p^2 \sin(q-p) = 0$$

ex quibus ambos angulos incognitos p et q elicere oportet, id quod sequenti modo succedet.

Integrentur hae duae aequationes, quod fieri licet more solito, ac reperietur:

$$m d p + d q \cos(q-p) - \int d p d q \sin(q-p) = \text{const.}$$

$$n d q + d p \cos(q-p) + \int d p d q \sin(q-p) = \text{const.}$$

vnde patet, summam harum formularum a formulis integralibus fore liberam, ita vt hinc adipiscamur hanc aequationem

quationem integratam:

$$3^{\circ}. m dp + n dq + (dp + dq) \cos. (q - p) = \frac{1}{2} \alpha dt.$$

Deinde vero ista combinatio: 1^a. dp + 2^a. dq fit integrabilis et praebet hanc aequationem:

$$\frac{1}{2} m dp^2 + \frac{1}{2} n dq^2 + dp dq \cos. (q - p) = \frac{1}{4} \beta dt^2,$$

ita vt nunc loco binarum aequationum differentialium secundi gradus habeamus sequentes duas aequationes tantum primi gradus:

I. $2m dp + 2n dq + 2(dp + dq) \cos. (q - p) = \alpha dt;$

II. $4m dp^2 + 4n dq^2 + 4dp dq \cos. (q - p) = \beta dt^2;$

quarum tamen vltior resolutio non parum dexteritatis postulat. Sequenti autem modo negotium expediri poterit.

Faciamus scilicet sequentes substitutiones: Primo fiat $q - p = \Phi$, vt fit $dq - dp = d\Phi$; ac ponamus porro

$$dp = \left(\frac{u-1}{2}\right) d\Phi \text{ et } dq = \left(\frac{u+1}{2}\right) d\Phi;$$

denique vero etiam ponatur $dt = \theta d\Phi$, vt omnia elementa ad idem differentiale $d\Phi$ reducamus, hocque modo nostrae aequationes induent formas sequentes:

I. $(m+n)u + n - m + 2u \cos. \Phi = \alpha \theta$

II. $(m+n)uu + 2(n-m)u + m+n + 2(uu-1) \cos. \Phi = \beta \theta \theta$

ex quarum priore colligitur $u = \frac{\alpha \theta + m - n}{m + n + 2 \cos. \Phi}$.

Iam cum aequatio altera fit

$$uu(m+n+2 \cos. \Phi) + 2u(n-m) + m+n - 2 \cos. \Phi = \beta \theta \theta,$$

in hac loco u valor modo inuentus substituatur et prodibit

$$\beta \theta^2 = \frac{\alpha \alpha \theta \theta - 2(n-m)\alpha \theta + (n-m)^2}{m+n+2 \cos \Phi} + \frac{2(n-m)\alpha \theta - 2(n-m)^2}{m+n+2 \cos \Phi} + m+n-2 \cos \Phi,$$

quae porro reducitur ad hanc formam:

$$\alpha \alpha \theta \theta + 4mn - 4 \cos \Phi = \beta \theta \theta (m+n+2 \cos \Phi),$$

ex qua aequatione commode elicitur

$$\theta \theta = \frac{4(mn - \cos \Phi)}{\beta(m+n+2 \cos \Phi) - \alpha \alpha}, \text{ ita vt sit}$$

$$\theta = \frac{2\sqrt{(mn - \cos \Phi)}}{\sqrt{(\beta(m+n+2 \cos \Phi) - \alpha \alpha)}}$$

Quia ergo posuimus $d t = \theta d \Phi$, erit

$$d t = \frac{2\sqrt{(mn - \cos \Phi)} d \Phi}{\sqrt{(\beta(m+n+2 \cos \Phi) - \alpha \alpha)}}$$

Sicque iam habemus relationem inter tempus t et angulum Φ , ita vt inde ad quoduis tempus angulus Φ definiti possit.

Quodsi iam loco θ hunc valorem substituamus, nanciscemur pro u istam formulam:

$$u = \frac{(n-m)}{m+n+2 \cos \Phi} + \frac{2\alpha \sqrt{(mn - \cos \Phi)}}{m+n+2 \cos \Phi \sqrt{(\beta(m+n+2 \cos \Phi) - \alpha \alpha)}}$$

ita vt hic u per solum angulum Φ definiatur. Hinc ergo quaeratur integrale $\int u d \Phi$, quo inuenio innotescant ambo anguli p et q : erit enim

$$p = \frac{1}{2} \int u d \Phi - \frac{1}{2} \Phi \text{ et } q = \frac{1}{2} \int u d \Phi + \frac{1}{2} \Phi,$$

vbi integrale $\int u d \Phi$ nouam quantitatem constantem includit, quemadmodum etiam $\int \theta d \Phi$ constantem arbitriam complectitur, ita vt cum literis α et β omnino quatuor constantes arbitrarie in nostra solutione contineantur, prorsus vt integratio completa postulat. Statim enim deducti sumus ad sex aequationes differentiales, quarum duae autem inferuiebant vtrique tensioni P et Q definiendis, ita vt tantum quatuor ipsam solutionem contineant;

at vero duae aequationes integrales initio statim inuentae

$$A x + B x' + C x'' = \mathfrak{A} t + \mathfrak{B} \text{ et}$$

$$A y + B y' + C y'' = \mathfrak{C} t + \mathfrak{D}$$

iam continebant quatuor constantes arbitrarias, etiam si eas nihilo aequales assumimus, ut commune centrum gravitatis ad quietem redigeremus; vnde patet, per quatuor illas constantes nunc introductas solutionem completam reddi.

Quod autem ad istas constantes attinet, manifestum est constantem β neque evanescentem neque negatiuam accipi posse, quia aliquoquin formula pro tempore fieret imaginaria; quin etiam semper esse debet

$$\beta > \frac{\alpha \alpha}{m + n + 2 \cos. \Phi};$$

ac si angulus Φ vsque ad 180° augeri possit, tum esse oportet $\beta > \frac{\alpha \alpha}{m + n - 1}$. Circa quantitates autem m et n notasse iuuabit esse $m n = \frac{(A + B)(B + C)}{A C}$, quae quantitas semper unitate maior est, nisi fuerit $B = 0$, qui autem casus ad problema prius reuolueretur; tum vero erit

$$m + n = \frac{a a A (B + C) + b b C (A + B)}{A C a b},$$

quae quantitas in infinitum augeri potest, si fiat vel $a = 0$ vel $b = 0$, minima autem euadet casu quo $\frac{a}{b} = \sqrt{\frac{C(A+B)}{A(B+C)}}$, tum autem eius valor minimus erit $= 2 \sqrt{\frac{(A+B)(B+C)}{A C}}$, qui ergo semper binario est maior.

At si sumere velimus tam $\alpha = 0$ quam $\beta = 0$, peculiarem hic casus evolutionem postulat, cum inde sit $4 m n - 4 \cos. \Phi^2 = 0$; inde enim fit $m n = \cos. \Phi^2$, quod
 P 2 autem

autem ob $m n > 1$ nunquam fieri potest, nisi sit $B = 0$, hoc est nisi corpus B absit, quo casu fieret $\Phi = 0$ vel $\Phi = 180^\circ$, hincque $u = \frac{m-n}{m+n \pm 2}$; foret autem $m+n > 2$. Hoc igitur casu nullus plane motus sequeretur, sed omnia tria corpora in statu quietis perpetuo perseverarent.

Postquam autem motum trium corporum A, B, C feliciter determinare nobis contigit, operae quoque pretium erit tensionem utriusque fili inuestigare, quam ex ipsis primis aequationibus elici oportet, vbi

I. $\cos. p$ + II. $\sin. p$ dat $P = \frac{A (d d x \cos. p + d d y \sin. p)}{2 g d t^2}$.

Cum igitur fit

$$x = \frac{-(B+C) a \cos. p - C b \cos. q}{A+B+C} \text{ et}$$

$$y = \frac{-(B+C) a \sin. p - C b \sin. q}{A+B+C}$$

erit pro tensione

$$\frac{P}{A} = \frac{-a(B+C) (\cos. p \cdot d d \cos. p + \sin. p \cdot d d \sin. p) - b C (\cos. q \cdot d d \cos. p + \sin. q \cdot d d \sin. p)}{(A+B+C) 2 g d t^2}$$

quae aequatio euoluta praebet

$$\frac{P}{A} = \frac{a(B+C) d p^2 - b C (d d p \sin. (q-p) - d p^2 \cos. (q-p))}{(A+B+C) 2 g d t^2}$$

Statuamus vt supra breuitatis gratia $\frac{(B+C) a}{C b} = m$, fietque

$$\frac{P}{A C b} = \frac{m d p^2 - d d p \sin. (q-p) + d p^2 \cos. (q-p)}{(A+B+C) 2 g d t^2}$$

Vtatur hic porro superioribus valoribus introductis scilicet

$$q-p = \Phi, \quad d p = \frac{1}{2} (u-1) d \Phi, \quad d q = \frac{1}{2} (u+1) d \Phi, \text{ et}$$

$$d t = \theta d \Phi, \text{ eritque } \frac{d p}{d t} = \frac{u-1}{2\theta}, \text{ hinc } \frac{d d p}{d t} = \frac{1}{2} d \cdot \frac{u-1}{\theta} \text{ et}$$

$$\frac{d d p}{d t^2} = \frac{1}{2\theta d \Phi} d \cdot \frac{u-1}{\theta},$$

quibus valoribus substitutis habebimus:

$$\frac{P}{ACb} = \frac{m(u-1)^2 - \frac{2\theta}{a\Phi} d. \frac{u-1}{\theta} \sin. \Phi + (u-1)^2 \cos. \Phi}{8g\theta\theta(A+B+C)}$$

vnde tensio quaesita erit:

$$P = \frac{bAC}{8g(A+B+C)\theta\theta} (m(u-1)^2 - \frac{2\theta}{a\Phi} d. \frac{u-1}{\theta} \sin. \Phi + (u-1)^2 \cos. \Phi)$$

vbi, quia literas u et θ per angulum Φ determinauimus, tota haec expressio ad quantitates finitas reducetur. Eodem autem modo etiam altera tensio Q definiiri poterit, neque vero opus erit has substitutiones actu euoluere, cum inde nullae formulae concinnae expectari queant.

Casus specialioris euolutio.

§. 3. Illustremus solutionem nostri Problematis casu simplicissimo, quo tria corpora A, B, C sunt inter se aequalia; tum vero sint etiam ambo fila A et B eiusdem longitudinis, ac primo pro singulis coordinatis habebimus sequentes valores:

$$x = -\frac{1}{3}a(2 \cos. p + \cos. q); \quad y = -\frac{1}{3}a(2 \sin. p + \sin. q);$$

$$x' = \frac{1}{3}a(\cos. p - \cos. q); \quad y' = \frac{1}{3}a(\sin. p - \sin. q);$$

$$x'' = \frac{1}{3}a(\cos. p + 2 \cos. q); \quad y'' = \frac{1}{3}a(\sin. p + 2 \sin. q);$$

vnde vtique sequitur fore

$$x + x' + x'' = 0 \quad \text{et} \quad y + y' + y'' = 0,$$

quemadmodum scilicet hypothesis nostra postulat, qua commune centrum grauitatis trium corporum in puncto O ad quietem reduximus, ita vt tota determinatio ad ambos angulos p et q sit perducta; pro quibus inueniendis, ob numeros $n = m = 2$, solutio generalis supra data ita omnia ad angulum Φ accommodat, vt fit

$$1^o. \quad dt = \frac{2d\Phi \sqrt{(1 - \cos. \Phi^2)}}{\sqrt{(8(1 + 2 \cos. \Phi) - a\alpha)}};$$

tum vero, sumto

$$u = \frac{\alpha \sqrt{4 - \cos^2 \Phi}}{\alpha + \cos \Phi \sqrt{\beta (\alpha + \alpha \cos \Phi) - \alpha \alpha}}$$

ex hoc valore nanciscimur:

$$p = \int u d\Phi - \frac{1}{2} \Phi \quad \text{et} \quad q = \int u d\Phi + \frac{1}{2} \Phi.$$

§. 4. Quod si eadem methodo motum plurium corporum, filis connexorum inuestigare velimus, nullum est dubium, quin similibus artificijs in subsidium vocandis tota solutio ad ternas aequationes differentiales primi gradus reduci queat, in quibus scilicet insint terni anguli p , q et r , sub quibus terna fila ad axem inclinantur. Verum utcunque labor iste successerit, semper ad formulas vehementer intricatas perueniri necesse est, quam ob causam istam inuestigationem ulterius non prosequor.